

Osvobození Polanky nad Odrou:

80 let od konce okupace

Život pod nacistickou okupací

Když 15. března 1939 Německo vojensky obsadilo zbytek českých zemí a vytvořilo tzv. Protektorát Čechy a Morava, život v Polance nad Odrou se změnil od základu. Místní obyvatelé byli vystaveni neustálému tlaku okupační moci – docházelo k omezování občanských práv, rušení spolků, někteří lidé byli nuceni k práci ve zbrojním průmyslu, jiní deportováni. Zatímco život běžel dál, vše probíhalo v atmosféře nejistoty, napětí a tichého odporu. Obyvatelé se snažili uchovat své tradice a českou identitu, ale vše se odehrávalo ve stínu nacistické represe a války, která se čím dál více přibližovala.

Na cestě k osvobození

Rok 1945 přinesl nové naděje. Rudá armáda postupovala směrem na západ a Ostravsko se stalo cílem významné vojenské operace – Ostravsko-opavské, která začala 15. dubna. Jejím cílem bylo mimo jiné osvobození průmyslového centra Ostravy. Polanka nad Odrou, ležící na klíčové cestě mezi Opavou a Ostravou, se ocitla přímo v zóně bojů.

Před příchodem fronty došlo k intenzivnímu dělostřeleckému ostřelování, zejména ze směru od Děhylova. Byly poškozeny obytné domy, hospodářská stavení i místní infrastruktura. V obci panoval strach – lidé se uchylovali do sklepů, krytů, mnozí se skrývali v okolních lesích. Fronta se neúprosně přibližovala a bylo jasné, že přímý střet je nevyhnutelný.

Den osvobození

Dne 1. května 1945 dorazily do Polanky jednotky Rudé armády. Mnozí vojáci byli unavení, ranění, ale vítězící. V obci se mísil pocit obrovské úlevy s hlubokým smutkem z lidských ztrát. Osvoboditelé byli obyvateli vděčně vítáni, často slzami v očích. Lidé vycházeli ze sklepů a úkrytů, objímali se, plakali, zpívali. Po šesti letech útlaku, strachu a ticha znovu zazněly zvuky svobody.

Avšak cena, kterou za tento okamžik obec zaplatila, byla vysoká. V bojích o Polanku padly desítky sovětských vojáků, desítky německých vojáků, ale oběti byly i z řad civilistů.

Jak probíhalo osvobození v očích bývalého kronikáře?

Bývalý kronikář obce, pan Mgr. Jaroslav Král, se těmito událostem věnoval v Polanském zpravodaji č. 3 z roku 1995. Jeho text přináší živý obraz atmosféry posledních válečných dnů:

Ještě na jaře 1945 projížděly obcí „transporty smrti“ – vlaky s vězni, převáženými v otevřených vagónech. Tři zmrzlí byli nalezeni u trati a pohřbeni na obecním hřbitově. 10. února 1945 se z jednoho takového transportu podařilo uprchnout jugoslávskému lékaři

MUDr. Mirko Konjevičovi, kterého ukrývala rodina Gatnarových a později Andělín Ulman. Válku nakonec přežili, ale rodiny doktora Konjeviče zahynula v koncentračním táboře.

Vyučování ve škole skončilo 5. února, další den ji obsadilo 480 německých vojáků. Od dubna sloužila škola jako lazaret. Při ústupu 30. dubna ji němečtí vojáci zapálili, stejně jako několik dalších budov v obci.

Na Janové došlo k prudkým bojům mezi ruskými a německými vojsky – první ruský voják dorazil do hostince ráno 27. dubna, večer následoval tank. Následující den Němci provedli protiútok, při němž byl zastřelen místní občan František Neuvirth. Po bojích zde zůstalo 30 mrtvých německých vojáků, 4 zničená děla a 11 zajatců. Mezi padlými byl i občan Adolf Kučera.

Osvobození Polanky probíhalo po etapách – dolní část byla osvobozena 30. dubna, horní 1. května. První tank vjel do Polanky Bajgerovou cestou, pěchota postupovala od Svinova. Němci ustupovali na Klimkovic a Starou Bělou. Proto hlavní ulice nese dnes jméno 1. května.

Vojska 183. střelecké divize a 295. pluku 60. armády, součásti 4. ukrajinského frontu, přinesla obci svobodu. Někteří z vojáků na Polanku nikdy nezapomněli – například poručík Iraklij Levanovič Kandareli z Gruzie, který byl zde zraněn 28. dubna a v roce 1974 obec znovu navštívil.

Mnoho místních se z války už nevrátilo – jejich jména jsou dnes vytesána na památníku. Patří mezi ně i členové židovské rodiny Rosenblumových, oběti holokaustu.

Slova tehdejšího kronikáře Mgr. Jaroslava Krále nám připomínají, jak hluboko se válečné události vepsaly do života obyvatel Polanky. Nešlo jen o data a fakta, ale o skutečné lidské osudy, odvahu, strach i naději. Král to vystihl přesně, když napsal: „*Válečné události jsou zapsány nejen na stránkách kronik, ale i v srdcích mnohých občanů, kteří v Polance žijí a jichž se válka dotkla.*“ Právě proto má smysl si tato výročí připomínat – nejen jako historickou událost, ale jako odkaz, který formuje i naši přítomnost a budoucnost.